

Emil Barlow

Eksterne truslers betydning for støtte til demokrati – et naturligt eksperiment

Denne artikel undersøger, hvordan eksterne trusler påvirker borgernes støtte til demokrati, forstået som institutionel tillid, vurdering af demokratisk performance og tilslutning til demokratiske principper. Teoretisk argumenteres der for, at øget usikkerhed som følge af eksterne trusler kan påvirke disse dimensioner gennem både legitimitetsvurderinger og rally-'round-the-flag'-dynamikker og dermed enten øge eller reducere demokratistøtte. Analysen bygger på et unexpected event during survey design (UESD), hvor Ruslands invasion af Ukraine i februar 2022 fungerer som et eksogent chok. Baseret på data fra den 10. runde af the European Social Survey analyseres effekten på tværs af 13 europæiske lande og 20.373 respondenter. Resultaterne viser, at det øgede eksterne trusselsniveau reducerer borgernes institutionelle tillid og deres vurdering af demokratisk performance. Samtidig forbliver tilslutningen til demokratiske principper stabil. Studiet viser dermed, at eksterne trusler kan svække den specifikke demokratistøtte uden at underminere den normative opbakning til demokrati som styreform.

Nøgleord: eksterne trusler, institutionel tillid, demokratisk performance, demokratistøtte, unexpected event during survey design, russisk-ukrainske krig

I de seneste årtier har europæiske borgere oplevet en række dybe kriser og konflikter fra finanskrisen og Brexit til Ruslands annektering af Krim. Mest markant er dog Ruslands fuldskalainvasion af Ukraine i 2022, som fundamentalt ændrede den europæiske sikkerhedssituation. For første gang siden Anden Verdenskrig var en europæisk stormagt i åben krig på kontinentet. Putin advarede samtidig resten af Vesten om, at enhver, der intervenerede eller skabte trusler mod Rusland, ville blive mødt med konsekvenser "af en karakter som aldrig oplevet før" (Burcharth, 2022). Gennem intensiv mediedækning og politiske diskussioner om NATO, energisikkerhed og risikoen for yderligere eskalering blev invasionen hurtigt rammesat som et fælleseuropæisk sikkerhedsproblem (Pszczel, 2022).

Sådanne begivenheder rejser et centralt spørgsmål: Hvordan påvirker pludselige eksterne trusler borgernes støtte til det demokratiske system? Reagerer borgerne med øget samling omkring eksisterende institutioner, eller underminerer usikkerheden tilliden til demokratiets funktionsmåde og principper?

En omfattende litteratur dokumenterer, at eksterne trusler påvirker politiske holdninger. Studier af terrorangreb og sikkerhedskriser viser fx, at trusselsperception kan øge støtten til restriktioner af civile frihedsrettigheder og styrke autoritære dispositioner (Davis og Silver, 2004; Merolla og Zechmeister, 2009; Mondak og Hurwitz, 2012). Eksperimentelle studier finder tilsvarende, at priming med eksterne trusler kan øge tolerancen over for udemokratiske handlinger (Frederiksen og Laustsen, 2025) og føre til orientering mod dominante og handlekraftige ledere (Laustsen og Petersen 2017, 2020), som ofte forbindes med populistiske eller autoritære kandidater (Mudde og Kaltwasser, 2017). Samtidig peger *rally-'round-the-flag*-litteraturen på, at akutte trusler midlertidigt kan øge opbakningen til regeringer og statslige institutioner, idet borgere søger national enhed i krisesituationer (Hutchison, 2011; Hutchison og Gibler, 2007; Dinesen og Jæger, 2013; Baekgaard et al., 2020).

På trods af denne omfattende forskning ved vi mindre om, hvordan pludselige eksterne trusler påvirker flere analytisk adskilte dimensioner af demokratistøtte simultant i nationer, der ikke selv er direkte involveret i en væbnet konflikt. Meget af den eksisterende litteratur fokuserer enten på lande, der selv er ramt af terror eller krig, eller på enkeltstående udfald såsom opbakning til regeringen eller støtte til civile rettigheder. Dermed er det fortsat uklart, hvordan specifik og diffus demokratistøtte udvikler sig parallelt i kontekster, hvor truslen er reel og politisk salient, men ikke materialiserer sig direkte på nationalt territorium.

Dette er centralt, fordi demokratistøtte ikke er et entydigt begreb. Som Norris (2011) fremhæver, består systemstøtte af flere lag, der indebærer mere specifikke dimensioner såsom institutionel tillid, vurderinger af demokratiets performance og mere diffuse regimeprincipper. Disse dimensioner kan bevæge sig i forskellige retninger. Fald i institutionel tillid og demokratisk performance er ofte blevet fremhævet som tidlige indikatorer på legitimitetsudfordringer (Norris, 2011; Easton, 1975; Weßels, 2015). Samtidig viser Foa og Mounk (2016), at tolerancen over for autoritære alternativer i nogle vestlige demokratier er steget over tid. Det gør det relevant at undersøge, hvordan sikkerhedspolitiske chok påvirker netop disse dimensioner af demokratistøtte.

Eksisterende litteratur giver heller ikke entydige svar på retningen af effekterne. Klassiske legitimitetsteorier understreger, at statens autoritet er nært knyttet til dens evne til at levere sikkerhed (Weber, 1994; Tilly, 1990). Hvis staten opfattes som ude af stand til at varetage denne kerneopgave, kan det underminere legitimiteten og reducere borgernes tillid og tilfredshed (Hutchison, 2011). Studier peger også på, at borgere i krisesituationer i højere grad orienterer sig mod dominante og stærke ledere (Laustsen og Petersen, 2017, 2020), hvilket kan øge tolerancen over for autoritære alternativer (Hatab, 2020; Karreth, Tir

og Gibler, 2022). Omvendt forudser rally-litteraturen, at eksterne trusler kan styrke opbakningen til eksisterende institutioner og dermed øge systemstøtten (Hutchison, 2011; Hutchison og Gibler, 2007; Baekgaard et al., 2020).

Artiklen bidrager til denne litteratur på tre måder. For det første undersøger jeg effekten af en pludselig ekstern trussel på flere analytisk adskilte dimensioner af demokratistøtte (institutionel tillid, demokratisk performance og støtte til regimeprincipper) og kan dermed identificere asymmetriske reaktionsmønstre. For det andet udnytter jeg et *unexpected event during survey design* (UESD) i forbindelse med Ruslands invasion af Ukraine, hvilket styrker den kausale identifikation sammenlignet med meget af den eksisterende surveybaserede litteratur. For det tredje analyseres effekterne i 13 europæiske demokratier, der ikke selv er krigsførende parter. Dermed isoleres i højere grad den politiske og psykologiske trusselseffekt af et sikkerhedspolitisk chok frem for direkte materielle konsekvenser af krig.

Jeg argumenterer for, at eksterne trusler kan aktivere to modsatrettede dynamikker på tværs af alle tre dimensioner af demokratistøtte. På den ene side kan øget usikkerhed føre til skærpede evalueringer af statens kapacitet og dermed reducere institutionel tillid og vurderinger af demokratisk performance. Hvis staten opfattes som ude af stand til at levere sikkerhed, kan dette også øge borgernes tolerance over for mere autoritære løsninger og svække den normative støtte til demokratiske principper. På den anden side kan truslen skabe samling omkring regimet gennem rally-effekter, hvilket kan styrke den institutionelle tillid og vurderingen af demokratiets performance. Samtidig kan en tydelig kontrast til et autoritært regime mobilisere den normative støtte til demokratiske principper og reducere accepten af udemokratiske styreformer.

Resultaterne viser, at Ruslands invasion af Ukraine reducerede europæernes institutionelle tillid og deres vurdering af demokratisk performance. Samtidig blev borgerne mere afvisende over for idéen om en "stærk leder over loven", mens støtten til generelle demokratiske principper såsom frie og fair valg, mediefrihed og lighed for loven forblev stabil. Eksterne trusler synes således at påvirke de mere specifikke dimensioner af demokratistøtte negativt uden nødvendigvis at svække den mere diffuse normative opbakning til demokratiet som styreform. Resultaterne er robuste over for forskellige modelspecifikationer og regionspecifikke faktorer og dækker 20.373 respondenter på tværs af 13 europæiske lande.

I en tid præget af øget geopolitisk usikkerhed bidrager denne analyse til en mere nuanceret forståelse af, hvordan eksterne trusler påvirker forskellige lag af demokratistøtte blandt europæiske borgere.

Teori

Jeg forstår en ekstern trussel som en trussel mod en stats territoriale sikkerhed, der udspringer af andre staters handlinger (Miller, 2007). Det kan spænde fra terrorangreb og cyberangreb til decideret krig. Sidstnævnte udgør rammen for denne undersøgelse. For at forstå hvordan sådanne trusler påvirker borgernes opbakning til politiske systemer, tager jeg udgangspunkt i den klassiske litteratur om systemstøtte.

Easton (1975) skelner mellem specifik og diffus systemstøtte. Den specifikke støtte relaterer sig til borgernes evaluering af de siddende politiske aktører, mens den diffuse støtte afspejler en mere grundlæggende og langsigtet tilslutning til regimet og dets kerneprincipper såsom vigtigheden af demokrati og afvisningen af autokratiske alternativer. Denne skelnen er central, fordi demokratiets overlevelse ikke kun afhænger af kortsigtet tilfredshed, men også af vedvarende støtte til dets værdier.

Demokratistøtte og demokratisk tilbagegang

Norris (2011) videreudvikler Eastons skelnen og argumenterer for, at systemstøtte skal forstås som et kontinuum, hvor støtte på én dimension ikke nødvendigvis indebærer støtte på en anden. Dermed kan borgernes tillid til regeringen falde, uden at deres grundlæggende støtte til det eksisterende regime svækkes. Denne differentiering er vigtig, fordi den gør det muligt at skelne mellem midlertidig utilfredshed med systemets performance og mere fundamentale legitimitetskriser, der kan true regimets stabilitet. Det gælder især i demokratier, hvor vi eksempelvis næppe skal fortolke faldende støtte til Folketinget eller Mette Frederiksen som en søgen mod et autokratisk alternativ. Demokratier som det danske er netop kendetegnet ved, at parlamentsmedlemmer og regeringer kan udskiftes.

Jeg fokuserer i denne artikel både på specifik og diffus støtte i Norris' (2011) kontinuum. På det specifikke niveau undersøges 1) institutionel tillid, herunder tillid til parlamentet, politiske partier og retsinstanser, samt 2) demokratisk performance, som indebærer borgernes opfattelse af frie og fair valg, mediefrihed og lighed for loven i eget land samt generel tilfredshed med demokratiets gang. Dernæst følger den diffuse støtte, som er 3) tilslutning til demokratiske principper, herunder vigtigheden af frie og fair valg, mediefrihed og lighed for loven, vigtigheden af at bo i et demokrati samt afvisning af autokratiske alternativer. De følgende afsnit præsenterer mit teoretiske perspektiv på sammenhængen mellem eksternt trusselsniveau og disse forskellige dimensioner af demokratistøtte.

De mest ekstreme dimensioner, som er henholdsvis national identitet og støtte til siddende regeringer, inddrages således ikke. National identitet er som regel meget stabil i etablerede nationer, mens støtte til en bestemt regering eller politisk aktør ikke i sig selv er afgørende for demokratiets overlevelse, idet demokratier netop tillader magtskifte gennem valg (Norris, 2011: 25).

Institutionel tillid udgør en del af den specifikke dimension. Tillid er en forudsætning for demokratiets funktion, da ingen politiske beslutninger kan implementeres effektivt uden et minimum af borgernes tillid (Easton, 1975). Lav tillid kan ikke blot svække den politiske deltagelse, men også skabe grobund for støtte til systemkritiske politikere og bevægelser (Valgarðsson et al., 2025). Tillid til institutioner er ligeledes afgørende for borgernes samarbejde med staten og deres accept af politiske beslutninger (Dalton, 2004; Zmerli og van der Meer, 2017).

De institutioner, der typisk forbindes med demokratisk legitimitet, omfatter parlamentet, politiske partier og retssystemet (Norris, 2011). Et fald i tillid til demokratiske institutioner skal derfor ikke forstås som en direkte søgen mod autokratiske alternativer, men, som Easton skriver, så holder kun få systemer længe uden institutionel tillid (1975: 448).

Det er væsentligt at skelne mellem institutioner, der regulerer adgangen til og udøvelsen af politisk magt, og institutioner, der primært implementerer politiske beslutninger (Schnaudt, 2018; Schneider, 2017). Parlamentet og de politiske partier udgør centrale regimemæssige institutioner, mens retssystemet er tæt forbundet med retsstatsprincipper såsom lighed for loven og beskyttelsen af grundlæggende rettigheder. Politiet derimod er primært en implementerende institution, hvis funktion vedrører håndhævelse og opretholdelse af orden. Tillid til politiet kan derfor i højere grad afspejle vurderinger af lov håndhævelse og opretholdelsen af offentlig orden end støtte til demokratiet som politisk regime. Af analytiske hensyn indgår politiet derfor ikke som indikator for demokrati-støtte i den videre analyse.

Ud over borgernes generelle normative opbakning til demokratiske principper kan demokratisk støtte også forstås som en vurdering af, hvorvidt disse principper faktisk realiseres i praksis. Skellet mellem regimets principper og regimets performance anvendes for at tydeliggøre forskellen mellem opbakning til demokrati som normativt ideal (det vil sige som den foretrukne styreform) og borgernes vurdering af, hvordan demokratiet faktisk fungerer i praksis i deres eget land på et givent tidspunkt (Linde og Ekman, 2003: 393). Dermed kan borgernes opbakning til disse variere.

Demokratisk performance refererer her til borgernes egen opfattelse af, hvorvidt principper som frie og fair valg, mediefrihed og lighed for loven efterleves

i den nationale kontekst. Disse vurderinger er tæt knyttet til borgernes oplevelse af statens og de politiske institutioners evne til at levere. Demokratisk performance omhandler ligeledes borgernes demokratiske tilfredshed, hvor borgerne evaluerer, hvorvidt demokratiet fungerer tilfredsstillende (Linde og Ekman, 2003; Magalhães og Aarslew, 2025). Dette mål er ofte koblet til andre elementer af performance-litteraturen, fx økonomisk udvikling (Claassen og Magalhães, 2021) eller forskelle mellem vindere og tabere i det politiske system (Anderson og Guillory, 1997). Selvom utilfredshed ikke nødvendigvis indikerer et ønske om regimeændring, kan vedvarende lav tilfredshed over tid føre til en legitimitetskrise, hvor borgerne begynder at tvivle på selve det demokratiske systems evne til at levere (Weßels, 2015). Faldende demokratisk tilfredshed i mange europæiske lande gør derfor denne dimension særligt relevant for forståelsen af demokratisk stabilitet (Norris, 2011; Armingeon og Guthmann, 2014; Valgarðsson og Devine, 2021).

Selvom både demokratisk performance og institutionel tillid forstås som former for specifik støtte, indfanger de forskellige aspekter af borgernes relation til det demokratiske system. Demokratisk performance vedrører borgernes vurdering af, hvorvidt centrale demokratiske principper faktisk efterleves i deres eget land. Institutionel tillid retter sig derimod mod de konkrete aktører og institutioner, der forvalter og står på disse principper.

En borger kan således have tillid til politiske partier eller retssystemet som institutioner uden nødvendigvis at vurdere, at demokratiet som helhed fungerer tilfredsstillende og omvendt. At holde disse dimensioner analytisk adskilt muliggør derfor en mere præcis identifikation af, hvilke dele af den specifikke støtte der påvirkes af eksterne trusler.

Selvom demokratisk performance og institutionel tillid analytisk adskilles, kan de forventes at samvariare i praksis, idet vurderinger af demokratiets funktion ofte hænger sammen med tilliden til de institutioner, der forvalter det (Norris, 2011).

Den diffuse dimension om tilslutning til demokratiske principper er kritisk for demokratisk stabilitet. Det giver logisk mening, at offentlig støtte er vigtigt i et demokratisk regime, hvor offentlighedens stemme er kernen, hvilket også empirien støtter (Lipset, 1959; Claassen, 2020). Støtte til demokrati som styreform er ikke kun et spørgsmål om at være enig i vigtigheden af demokrati og dets principper, såsom frie og fair valg, mediefrihed og lighed for loven, men også afvisningen af autokratiske alternativer (Norris, 2011).

I forlængelse af Mazzuca (2010) skelnes der analytisk mellem regime og stat. Regimet vedrører reglerne og institutionerne for adgang til magten, mens staten vedrører udøvelsen af magten. I denne artikel forstås demokratiske princip-

per som regimets normative og adgangsgivende grundlag (fx frie og fair valg), mens institutionel tillid primært knytter sig til de institutioner, der udøver og forvalter politisk autoritet. Demokratisk performance placerer sig i krydsfeltet mellem de to, idet den vedrører borgernes vurdering af, hvorvidt både adgang til og udøvelse af magt fungerer i overensstemmelse med demokratiske standarder. Denne sondring tydeliggør, at støtte til statslige institutioner og regimets principper ikke nødvendigvis bevæger sig i samme retning.

Sammenfattende giver denne teoretiske ramme mulighed for at analysere demokratistøtte hen over et kontinuum, der kan bevæge sig i forskellige retninger. Faldende institutionel tillid og opfattelse af demokratisk performance indikerer ikke nødvendigvis et svækket demokratisk fundament, så længe den normative støtte til demokrati som styreform består. Men hvis flere dimensioner samtidig falder, kan det pege på en mere alvorlig erosion af demokratisk legitimitet. Denne tilgang gør det muligt at undersøge, hvordan eksterne trusler kan påvirke både de specifikke og de diffuse former for demokratistøtte, og dermed belyse, hvordan borgernes støtte til det demokratiske regime påvirkes i tider præget af sikkerhedspolitisk usikkerhed.

De følgende afsnit teoretiserer gennem spørgsmål om legitimitet og rally-effekter, hvordan disse dimensioner af demokratistøtte kan blive påvirket af eksterne trusler. Hypoteser opstilles løbende.

Usikkerhed som fælles underliggende mekanisme

De to præsenterede dynamikker udspringer af en fælles underliggende mekanisme: Pludselige eksterne trusler skaber øget usikkerhed blandt borgerne. Når en ekstern trussel bliver salient, opstår der tvivl om den fremtidige sikkerhedssituation. Denne usikkerhed kan udløse en søgen efter stabilitet og forudsigelighed.

Spørgsmålet er imidlertid, hvor borgerne søger hen. Borgerne kan reagere ved at samle sig om de eksisterende demokratiske institutioner og normer i et forsøg på at genoprette stabilitet og forudsigelighed. Alternativt kan usikkerheden føre til tvivl om institutionernes faktiske kapacitet til at håndtere truslen og dermed øge åbenheden over for kritik eller søgen mod alternative løsninger. Eksterne trusler kan således aktivere både en samlende og en destabiliserende dynamik.

Rally 'round the flag

Eksterne trusler kan fremkalde en klassisk rally-'round-the-flag'-reaktion, hvor borgerne midlertidigt undertrykker kritik og samler sig om staten og dens institutioner (Hutchison, 2011; Hutchison og Gibler, 2007). Når en ekstern trussel

bliver salient, kan borgerne i højere grad prioritere samhørighed frem for normalpolitisk konflikt. Denne midlertidige samling om "flaget" gør, at borgere i højere grad accepterer institutioner som legitime. Rally-teori blev oprindeligt brugt til at forklare, hvordan amerikanske præsidenter og regeringer har opnået større støtte under kriser (Mueller, 1973; Lee, 1977: 252), og rally-effekter er blevet dokumenteret i en bred vifte af internationale konflikter fra krige (Edwards og Swenson, 1997; Kriner, 2006) til terrorangreb såsom 9/11 (Putnam, 2002). Selvom dette har omhandlet støtte til præsidenten og den siddende regering, har nyere forskning fundet, at lignende effekter gør sig gældende for øget institutionel tillid (Dinesen og Jæger, 2013; Baekgaard et al., 2020: 6). Som Baekgaard et al. (2020) fremhæver, kan større kriser, såsom krig, skabe en psykologisk mekanisme, hvor frygten for døden kan føre til en søgen mod psykologisk tryghed bag autoriteter, som modarbejder denne trussel.

En anden, ikke gensidigt udelukkende, mekanisme vedrører politiske autoriteters strategiske respons på truslen. Politiske autoriteter kan fremhæve krisehåndteringen og dermed øge opmærksomheden på nationale sikkerhedsspørgsmål frem for andre politiske emner, som ellers kunne stille dem i et mindre favorabelt lys (Willer, 2004).

Samlet peger disse mekanismer på, at øget usikkerhed kan føre til en midlertidig styrkelse af tilliden til politiske autoriteter og de institutioner, der bærer denne autoritet. Dette er ikke nødvendigvis som følge af ændret institutionel adfærd eller effektivitet, men som resultat af øget orientering mod stabilitet i krisesituationer.

H1: Et øget eksternt trusselsniveau øger den institutionelle tillid.

Institutionel tillid og demokratisk performance udgør begge specifikke former for demokratisk støtte, idet de vedrører borgernes tillid til og vurdering af, hvordan systemet fungerer i praksis. Selvom de adskilles analytisk, beror de på beslægtede specifikke vurderinger af systemets funktion og institutioner. Hvis en ekstern trussel ændrer den måde, hvorpå borgerne evaluerer systemet, kan dette derfor påvirke begge dimensioner, uden at der nødvendigvis er tale om det samme omfang. Rally-effekten kan således tænkes at omfatte både tilliden til parlamenter, partier og retslige institutioner samt borgernes vurdering af demokratisk performance, herunder demokratisk tilfredshed og opfattelsen af, hvorvidt frie og fair valg, mediefrihed og lighed for loven realiseres i eget land.

En supplerende mekanisme vedrører det klassiske vinder-taber-mønster i vurderingen af demokratiets funktion. Forskning viser, at valgets tabere systematisk er mindre tilfredse med demokratiet end valgets vindere (Anderson

og Guillory, 1997), og andre studier dokumenterer dertil, at tabere i højere grad betvivler valgets fairness og legitimitet (Holliday et al., 2025). Når en ekstern trussel dominerer den politiske dagsorden, kan mindre saliente interne konfliktlinjer midlertidigt træde i baggrunden. Hvis krig og sikkerhedspolitik overskygger den normalpolitiske konflikt, kan betydningen af vinder-taberdynamikken svækkes, hvilket reducerer den systematiske utilfredshed blandt tabere og dermed bidrager til en mere positiv samlet vurdering af demokratiets funktion.

Samlet set indebærer rally-dynamikken, at et øget eksternt trusselsniveau kan føre til midlertidigt øget specifik støtte, målt både som institutionel tillid og som mere positive vurderinger af demokratisk performance.

H2: Et øget eksternt trusselsniveau øger opfattelsen af demokratisk performance.

Den diffuse dimension, tilslutning til demokratiske principper, anses for at være en relativt stabil, men afgørende dimension (Norris, 2011). Under særlige betingelser er forventningen, at eksterne trusler kan øge saliens af de normative kontraster mellem politiske systemer. Når truslen udgår fra et autokratisk regime, kan borgerne blive mere opmærksomme på de principper, der adskiller deres eget system fra det truende alternativ. Denne øgede opmærksomhed kan føre til en styrkelse af tilslutningen til centrale demokratiske normer såsom frie og fair valg, mediefrihed og lighed for loven og den generelle vigtighed af demokrati i forhold til autokratiske alternativer.

Rally-dynamikken kan dermed under tydelig normativ kontrast udvides fra institutionel mobilisering til at omfatte en styrkelse af den diffuse støtte til demokratiske principper. Effekten forventes dog at være situationsbetinget og afhængig af truslens karakter.

H3: Et øget eksternt trusselsniveau øger støtten til demokratiprincipper.

Rally-dynamikken hviler på en antagelse om, at usikkerhed i krisesituationer fører til systemmobilisering. En alternativ mulighed er imidlertid, at den samme usikkerhed intensiverer borgernes evaluering af statens kapacitet.

Legitimitetsfald

Hvor rally-dynamikken indebærer, at usikkerhed fører til samling om eksisterende autoriteter, kan den samme usikkerhed under andre betingelser have en destabiliserende effekt. Staten er ifølge klassisk statsteori legitimeret gennem

sin evne til at varetage centrale kernefunktioner, herunder beskyttelsen af territorium og borgere mod eksterne trusler (Weber, 1994; Tilly, 1990). Når en alvorlig ekstern trussel opstår, kan den derfor rette opmærksomheden mod statens kapacitet til at levere sikkerhed. Hvis borgerne fortolker truslen som tegn på utilstrækkelig kontrol eller manglende beredskab, kan dette underminere statens legitimitet.

I en sådan situation suspenderes kritikken ikke som i rally-dynamikken. Tværtimod kan usikkerheden føre til skærpede evalueringer af institutionernes effektivitet og handlekraft. Eksterne trusler kan således udløse en legitimitetskrise, hvis den usikkerhed, truslerne frembringer, opfattes som udtryk for, at staten ikke leverer på sin mest fundamentale opgave.

Denne mekanisme kan forventes at påvirke den specifikke dimension af demokratisk støtte. Hvis staten opfattes som ude af stand til at sikre stabilitet og sikkerhed, kan tilliden til de institutioner, der udøver og forvalter politisk autoritet, reduceres.

H4: Et øget eksternt trusselsniveau reducerer den institutionelle tillid.

Legitimitetskrisen kan ligeledes påvirke borgernes vurdering af demokratisk performance. I modsætning til rally-dynamikken, hvor vurderingsstandarder midlertidigt justeres i en mere velvillig orientering, indebærer legitimitetskrisen en skærpet vurdering af systemets faktiske funktion. Hvis truslen opfattes som tegn på svækket institutionel kapacitet, kan dette føre til faldende demokratisk tilfredshed samt mere negative vurderinger af, hvorvidt centrale demokratiske principper realiseres i praksis.

H5: Et øget eksternt trusselsniveau reducerer opfattelsen af demokratisk performance.

Ud over reduceret tillid og performancevurdering kan eksterne trusler også påvirke den normative diffuse dimension af demokratisk støtte negativt. Legitimitetsusikkerheden kan brede sig til den normative dimension, hvis sikkerhedshensyn midlertidigt opfattes som mere legitime end liberale begrænsninger.

Forskning viser, at en øget trusselsperception kan aktivere autoritære holdninger og øge villigheden til at acceptere restriktioner af civile rettigheder i sikkerhedens navn (Hetherington og Suhay, 2011; Davis og Silver, 2004). Under sådanne betingelser kan borgere prioritere orden og kontrol over liberale principper, hvilket kan svække støtten til demokratiske principper og/eller øge accepten af autoritære alternativer.

Eksterne trusler kan således ikke alene påvirke vurderinger af systemets funktion, men også skabe normative forskydninger, hvor sikkerhed prioriteres over demokratiske principper.

Usikkerheden omkring systemets evne til at levere sikkerhed kan skabe et ønske om stærkere, mere handlekraftig ledelse, hvor autoritære løsninger fremstår som midlertidigt legitime (Hatab, 2020; Karreth, Tir og Gibler, 2022).

H6: Et øget eksternt trusselsniveau reducerer støtten til demokratiske principper.

Samlet set indebærer modellen, at eksterne trusler kan aktivere modsatrettede dynamikker, hvis retning afhænger af, hvordan usikkerheden fortolkes af borgerne.

Tabel 1: Overblik over hypoteser

Mekanisme	Hypotese	Forventet retning	Afhængig variabel
Rally-effekter (systemmobilisering)	H1	↑	Institutionel tillid
	H2	↑	Demokratisk performance
	H3	↑	Tilslutning til demokratiske principper
Legitimitetsfald (kapacitetsvurdering)	H4	↓	Institutionel tillid
	H5	↓	Demokratisk performance
	H6	↓	Tilslutning til demokratiske principper

Metodisk tilgang

Eksterne truslers påvirkning af demokratistøtte undersøges i en samlet europæisk kontekst. Undersøgelsen foretages med kvantitative data primært fra den 10. runde af the European Social Survey (ESS10) (European Social Survey, 2023). Den indeholder data over respondenteres holdning til en lang række spørgsmål vedrørende de undersøgte dimensioner af demokratistøtte på tværs af europæiske lande.

Undersøgelsen karakteriseres som et UESD, hvor en pludselig ekstern begivenhed opdeler respondenter i en før- og efter-gruppe baseret på svartidspunkt (Muñoz, Falcó-Gimeno og Hernández, 2020). I praksis kan et sådant design

imidlertid implementeres og estimeres som et regressionsdiskontinuitetsdesign (RDD), idet svartidspunktet fungerer som en kontinuert løbende variabel med et eksogent fastsat cut-off ved begivenhedens indtræden.

Undersøgelsens indsamlingsperiode overlapper med Ruslands invasion af Ukraine for en lang række europæiske lande, hvilket fungerer som et naturligt cut-off mellem de respondenter, som henholdsvis havde og ikke havde oplevet Ruslands invasion af Ukraine på svartidspunktet. Dermed fremkommer der et naturligt treatment af et øget eksternt trusselsniveau for de respondenter, som svarede efter 24. februar 2022, da Rusland invaderede Ukraine. Når vi sammenligner de forskellige dimensioner af demokratistøtte fra de respondenter, som svarede lige omkring tærskelværdien 24. februar 2022, kan vi under visse omstændigheder antage, at treatment er tildelt, som hvis det var tilfældigt (*as-if random*). I tråd med Muñoz, Falcó-Gimeno og Hernández (2020) deler UESD og RDD centrale identifikationsantagelser, herunder fravær af selektion omkring tærsklen (*ignorability*) og kontinuitet i potentielle udfald i fravær af treatment. Denne as-if random tildeling af treatment er essentiel for den kausale identifikation (Muñoz, Falcó-Gimeno og Hernández, 2020). Pointen her er, at det må kunne antages, at respondenter, som svarede lige før og lige efter invasionen i teorien må være identiske på baggrundskarakteristika såsom uddannelse, alder og indkomst. Dermed kan forskelle i niveauer af tillid til institutioner, demokratisk performance og støtte til demokratiprincipper fortolkes som kausale effekter under antagelsen om kontinuitet i potentielle udfald. Hvis antagelsen om as-if random tildeling ikke holder, kan vi ikke udelukke, at den observerede effekt af invasionen skyldes andre faktorer end selve den pludselige stigning i det eksterne trusselsniveau. Det er derfor afgørende at kunne dokumentere, at der ikke findes systematiske forskelle i baggrundskarakteristika mellem kontrol- og treatmentgruppen.

Samtidig skal vi sikre, at tidspunktet for besvarelsen af spørgeskemaet udelukkende påvirker de målte dimensioner af demokratistøtte gennem invasionen og ikke gennem andre samtidige begivenheder. Antagelsen om as-if random tildeling omkring tærskelværdien 24. februar 2022 testes i de følgende afsnit.

Antagelsen om kontinuitet samt valg af båndvidde

I overensstemmelse med Skovron og Titiunik (2015) samt Imbens og Lemiex (2007) testes, om der kan antages kontinuitet omkring tærskelværdien. For at sikre dette gennemføres en balancetest på en række demografiske og socioøkonomiske karakteristika, herunder køn, alder, antal uddannelsesår og husstandsindkomst, for respondenter i henholdsvis kontrolgruppen (før 24. februar 2022) og treatmentgruppen (efter 24. februar 2022). Testen udføres på

tværs af de båndvidder, der senere anvendes i robusthedsanalyserne (Imbens og Lemieux, 2007: 28). Logikken bag testen er, at hvis respondenterne ikke systematisk kan selekttere sig ind på én side af tærsklen, bør der ikke være markante forskelle i baggrundskaraktistika omkring denne (Imbens og Lemieux, 2007: 31). Med andre ord forventes ingen signifikante spring i de observerede variable ved tærskelværdien, hvis kontinuitetsantagelsen holder.

Resultaterne fremgår af [tabel S1](#) i det supplerende materiale. Her udviser kun én variabel, nemlig antal uddannelsesår, en statistisk signifikant forskel ($p < 0,05$), hvor kontrolgruppen har marginalt flere uddannelsesår end treatmentgruppen. Forskellen er dog substantielt lille og varierer mellem 0,3 og 1,5 år på tværs af båndvidder fra 1 til 7 dage. Ingen andre variable afviger systematisk eller signifikant. Dette vurderes derfor ikke som et væsentligt brud på kontinuitetsantagelsen, om end fundet bør medtages som forbehold i fortolkningen.

Balancetesten peger især på, at en båndvidde på fem dage udviser den mest stabile balance mellem kontrol- og treatmentgruppen uden substantielle eller signifikante forskelle i de testede baggrundsvARIABLE. Denne båndvidde anvendes derfor i hovedanalysen. Den giver en effektiv stikprøvestørrelse på 1.315 respondenter, hvilket anses for tilfredsstillende i et naturligt RD-design. For at tage højde for de mindre forskelle mellem grupperne inkluderes baggrundsvARIABLE som kontrolvariable i robusthedsanalysen, selvom RD-designet i udgangspunktet antager ens potentielle udfald omkring tærsklen.

Derudover indgår den datadrevne båndvidde i robusthedstesten, da den ofte fremhæves som optimal med hensyn til bias-varians-forholdet og reducerer risikoen for ad hoc-valg af båndvidde (Skovron og Titiunik, 2015). Det bemærkes dog, at den datadrevne (MSE-optimale) båndvidde i dette tilfælde omfatter observationer op til en måned før og efter tærsklen, hvilket kan udfordre RD-designet, da sandsynligheden for heterogenitet i potentielle udfald øges.

Densitetskontinuitet

For at sikre at respondenterne ikke har kunnet selekttere sig ind i treatment, undersøges densitetskontinuiteten omkring tærsklen (Imbens og Lemieux, 2007: 27; Skovron og Titiunik, 2015: 29). Dette gøres ved at analysere fordelingen af observationer omkring 24. februar 2022. Hvis antallet af besvarelser pludselig stiger markant efter tærsklen, kunne det indikere, at respondenterne i højere grad har været motiveret til at deltage efter invasionen, hvilket ville svække designets validitet.

Densiteten vurderes både visuelt og gennem en McCrary-test, som estimerer eventuelle spring i fordelingen omkring tærsklen. En insignifikant test indikerer fravær af selektion.

På baggrund af den jævne fordeling af respondenter (figur S1 i supplerende materiale) og en insignifikant McCrary-test ($p = 0,96$) vurderes der ikke at være tegn på sortering. Dette understøtter antagelsen om densitetskontinuitet og øger dermed tilliden til det anvendte design.

Der findes altså ikke afgørende tegn på systematisk selektion omkring tærskelværdien, og kontrol- og treatmentgruppen fremstår sammenlignelige på centrale baggrundskarakteristika. For yderligere at teste designets robusthed gennemføres analyser med alternative båndvidder, kernel-funktioner og kontrolvariable. Dette styrker tilliden til, at eventuelle forskelle i de observerede udfald kan tilskrives invasionen frem for underliggende forskelle mellem respondenterne.

Den eksterne validitet vurderes som moderat for den europæiske kontekst, hvor de inkluderede lande repræsenterer både veletablerede og nyere demokratier. Stikprøven har ligeledes baggrundskarakteristika, som stemmer relativt stærkt overens med den samlede europæiske befolkning. Der er ca. lige mange mænd og kvinder, og gennemsnitsalderen er 50, hvilket stemmer overens med den faktiske population. Antal uddannelsesår er 13 i undersøgelsen og lidt over 12 i den faktiske population, hvilket der må tages forbehold for (Our World in Data, 2024). Treatment-validiteten styrkes ligeledes ved at være en virkelig begivenhed, men da det er en unik case, kan det ikke overføres direkte til andre cases. Dertil måles der en kortsigtet effekt, hvilket betyder, at undersøgelsen ikke kan sige noget om langsigtede konsekvenser såsom stemmeadfærd.

Designet muliggør dermed generalisering til en bredere europæisk befolkning vedrørende effekten af et højintensivt sikkerhedspolitisk chok i en europæisk kontekst snarere end eksterne trusler generelt på tværs af regionale kontekster.

Datagrundlag og operationalisering

Den udvalgte data fra ESS10 udgør respondenter i de lande, hvor indsamlingsperioden overlapper med Ruslands invasion af Ukraine. De udvalgte europæiske lande, antal respondenter og indsamlingsperioden fremgår af tabel 2.

Tabel 2: Deskriptiv data

	Respondenter	Indsamlingsperiode
Grækenland	2675	09.11.2021-23.05.2022
Holland	1391	01.10.2021-03.04.2022
Irland	1561	23.11.2021-16.12.2022
Italien	2405	25.10.2021-26.04.2022
Makedonien	1304	23.10.2021-07.03.2022
Montenegro	1174	03.11.2021-30.03.2022
Polen	1931	25.01.2022-25.05.2022
Portugal	1573	16.08.2021-06.03.2022
Serbien	1393	11.01.2022-25.05.2022
Schweiz	1352	04.05.2021-02.05.2022
Spanien	2161	21.01.2022-31.05.2022
Storbritannien	1092	15.08.2021-02.09.2022
Norge	1360	23.10.2021-07.03.2022
Pooled	20373	25.01.2021-16.12.2022

Demokratistøtte – de afhængige variable

For at indfange demokratistøtte operationaliseres tre analytisk adskilte dimensioner: (1) institutionel tillid, (2) vurdering af demokratisk performance og (3) tilslutning til demokratiske principper. Tabel 3 giver et samlet overblik over spørgsmålsformuleringer, gennemsnit, standardafvigelse og skalaer.

Tabel 3: Overblik over hypoteser

Spørgsmålsformulering	Gns.	Std. afv.	Skala
Tillid til demokratiske institutioner			
Please tell me on a score of 0-10 how much you personally trust (...) political parties	2,88	2,48	0 (ingen tillid) – 10 (fuld tillid)
Please tell me on a score of 0-10 how much you personally trust (...) [country]'s parliament	4,10	2,72	0 (ingen tillid) – 10 (fuld tillid)
Please tell me on a score of 0-10 how much you personally trust (...) the legal system	4,75	2,98	0 (ingen tillid) – 10 (fuld tillid)
Demokratisk performance			
Please tell me to what extent you think each of the following statements applies (...) national elections in [country] are free and fair.	6,81	3,05	0 (gælder ikke) – 10 (gælder fuldstændigt)
Please tell me to what extent you think each of the following statements applies (...) The media in [country] are free to criticise the government.	6,16	3,08	0 (gælder ikke) – 10 (gælder fuldstændigt)
Please tell me to what extent you think each of the following statements applies (...) The courts in [country] treat everyone the same.	4,48	3,27	0 (gælder ikke) – 10 (gælder fuldstændigt)
And on the whole, how satisfied are you with the way democracy works in [country]?	4,92	2,73	0 (ingen tilfredshed) – 10 (fuld tilfredshed)
Tilslutning til demokratiske principper			
How acceptable for you would it be for [country] to have a strong leader who is above the law?	2,21	2,98	0 (slet ikke acceptabelt) – 10 (fuldt acceptabelt)
How important is it for you to live in a country that is governed democratically?	9,00	1,76	0 (slet ikke vigtigt) – 10 (meget vigtigt)
Please tell me how important you think it is for democracy in general ... that national elections are free and fair.	9,21	1,57	0 (slet ikke vigtigt) – 10 (meget vigtigt)
Please tell me how important you think it is for democracy in general ... that the media are free to criticize the government.	8,57	1,98	0 (slet ikke vigtigt) – 10 (meget vigtigt)
Still thinking generally rather than about [country], how important do you think it is for democracy in general ... that the courts treat everyone the same?	9,25	1,52	0 (slet ikke vigtigt) – 10 (meget vigtigt)

Institutionel tillid

Institutionel tillid måles gennem tre spørgsmål fra ESS10 vedrørende tillid til politiske partier, parlamentet og retssystemet. Respondenterne angiver deres personlige tillid på en skala fra 0 (ingen tillid) til 10 (fuld tillid).

Spørgsmålene specificerer ikke, hvilken type tillid der er tale om. Til sammenligning spørger American National Election Survey (ANES) eksempelvis, om institutioner vil “do the right thing”. Det er dog ikke artiklens formål at skelne mellem forskellige former for tillid. Operationaliseringen følger Norris’ (2011: 87) forståelse af institutionel tillid som en central komponent i specifik systemstøtte.

Demokratisk performance

Demokratisk performance måles både gennem et overordnet mål og tre institutionsspecifikke vurderinger. Det overordnede mål indfanger borgernes samlede tilfredshed med demokratiets funktionsmåde i eget land. Derudover måles, i hvilken grad respondenterne vurderer, at centrale demokratiske institutioner fungerer i praksis i deres land, herunder om valg er frie og fair, om medierne kan kritisere regeringen, og om domstolene behandler alle ens.

Disse mål indfanger borgernes evaluering af, hvordan centrale demokratiske principper realiseres i den nationale kontekst, og udgør dermed en specifik performancevurdering.

Der må tages forbehold for, at det at udvise tilfredshed med demokratiet kan være socialt attraktivt. Modsat kan det relativt moderate gennemsnit på tværs af respondenter indikere, at respondenterne ikke svarer socialt ønskværdigt i en særlig udbredt grad. Generelt lider borgere ikke af *social desirability bias*, når det omhandler støtte til eller afvisning af den demokratiske styreform og dens institutioner (Kaftan, 2024: 529).

Tilslutning til demokratiske principper

Den diffuse dimension måles gennem vurderingen af, hvor vigtigt det er at leve i et demokratisk land, samt hvor vigtige centrale demokratiske principper anses for at være for et demokrati. Disse principper omfatter frie og fair valg, mediefrihed og lighed for loven. I modsætning til performance-målene vedrører disse spørgsmål ikke situationen i eget land, men princippernes generelle betydning for demokrati.

Afvisning af autokratiske alternativer måles gennem vurderingen af, hvor acceptabelt det ville være at have en stærk leder, som er hævet over loven. Dette mål indfanger den teoretiske definition af afvisning af autoritære styreformer. Dog må der tages forbehold for, at respondenter i 2022 kan have forbundet

formuleringen med Vladimir Putin snarere end med autoritarisme som princip. Derudover indebærer spørgsmålene ikke et direkte trade-off mellem demokratiske og autokratiske alternativer, hvilket kan betyde, at nogle svar afspejler normative idealer snarere end konkrete prioriteringer.

Det kan heller ikke garanteres, at borgere i mindre demokratiske Balkanlande (Freedom House, 2024) fortolker demokrati på samme måde som borgere i mere veletablerede vestlige demokratier (Norris, 2011: 92). Da alle lande er i Europa, vurderes dette dog ikke at udgøre et substantielt måleproblem.

Den løbende variabel: tid og Ruslands invasion af Ukraine

I undersøgelsen anvendes respondenternes besvarelsestidspunkt som den løbende variabel, hvor tærskelværdien sættes til 24. februar 2022, dagen for Ruslands invasion. At benytte tid som løbende variabel er metodisk centralt i et UESD, da det muliggør en sammenligning mellem respondenter, der kun adskiller sig på ét afgørende punkt såsom eksponering for invasionen. Invasionen af Ukraine udgør et særligt egnet tidspunkt til at måle denne effekt, fordi den repræsenterede et uforudsigeligt og dramatisk brud i den europæiske sikkerhedssituation. Rusland er en stormagt med både historisk kapacitet og vilje til aggression, hvilket gjorde hændelsen til et reelt sikkerhedspolitisk chok for Europa. Dertil er Putin en uforudsigelig leder (Troianovski, 2024). Selvom trusselsniveauet steg gradvist i ugerne op til invasionen gennem militær opmarch og anerkendelsen af Donetsk og Luhansk som uafhængige (Fitzgerald og Davis Jr., 2024), vurderes selve tidspunktet for invasionen som yderst vanskeligt at forudsige. Offentlige udmeldinger fra både vestlige regeringer og ukrainske myndigheder indikerede betydelig usikkerhed om, hvorvidt en invasion faktisk ville finde sted, og i givet fald hvornår. Selv Ukraines præsident Volodymyr Zelenskyj sagde så sent som to dage før angrebet: "There will be no war" (Chowdhury, 2022).

Det stigende trusselsniveau kan dog have genereret anticipatoriske effekter blandt respondenter umiddelbart før tærsklen. I så fald vil en del af den reelle effekt allerede være indlejret i observationerne, som ligger før tærskelværdien, hvilket indebærer, at estimatet snarere undervurderer end overvurderer den faktiske effekt af invasionen som diskret chok. Designet identificerer således effekten af den faktiske invasion oven på et allerede stigende trusselsniveau. Endelig var der ikke andre større geopolitiske begivenheder, der overlappede med invasionen.¹

På denne baggrund vurderes det urealistisk, at borgere bevidst kunne have selekteret sig ind på en bestemt side af tærsklen. Den observerede forskel i demokratistøtte omkring 24. februar kan derfor med høj sandsynlighed tilskrives

eksponeringen fra den pludselige eksterne trussel frem for bagvedliggende forskelle mellem respondenterne.

Analysestrategi

Til at teste hypoteserne om eksterne trusslers betydning for demokratistøtte anvendes et såkaldt *sharp* RD-design frem for et *fuzzy* design, da det ikke er sandsynligt, at respondenter bevidst har haft mulighed for at selekttere sig ind på den ene eller anden side af tærskelværdien, altså tidspunktet for Ruslands invasion. Som tidligere beskrevet var selve invasionsdatoen yderst vanskelig at forudsige, hvilket understøtter antagelsen om, at sandsynligheden for systematisk selektion omkring tærsklen er minimal.

Fuzzy RD-modeller kunne potentielt indfange noget af det øgede eksterne trusselsniveau i dagene op til invasionen samt muligheden for, at nogle i treatmentgruppen ikke er "compliers" (hvis de ikke havde opdaget invasionen ved bevarelse af surveyen), men da respondenter ikke kan have oplevet invasionen i bogstavelig forstand før 24. februar, benyttes der et sharp RD-design. Det kan dog ikke udelukkes, at der er anticipatoriske effekter, når det gælder dette UESD, da trusselsniveauet var stigende op til invasionen. Estimatet kan derfor tolkes som et konservativt estimat. For at undersøge anticipatoriske effekter indirekte indgår justering af båndvidder som et hovedelement i robusthedsanalysen, da det kunne forventes, at effekten er meget svag lige ved cut-off, hvis den anticipatoriske effekt er stor.

RD-estimerne beregnes ved hjælp af lineære regressioner i tråd med anbefalingerne for sharp RD-designs (Imbens og Lemieux, 2007: 29; Skovron og Titiunik, 2015: 14). For at teste robustheden af resultaterne yderligere estimeres modellerne også med 2.-, og 3.-gradspolynomier. Dette sikrer, at resultaterne ikke afhænger af en bestemt funktionel form (Olsen, 2014: 50).²

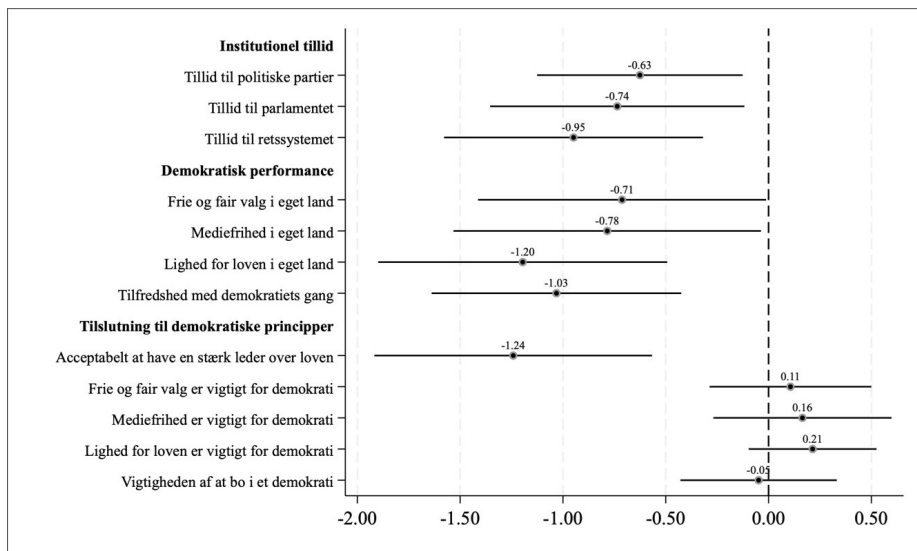
Analysen gennemføres på tværs af pooled respondenter fra 13 europæiske lande med en båndvidde på fem dage omkring tærsklen.³ Denne båndvidde minimerer forskelle mellem grupperne og fokuserer på respondenter, der befinder sig tæt på invasionsdatoen, hvor antagelsen om lokale ens potentielle udfald mest sandsynligt holder. Datagrundlaget er desværre ikke stort nok til at gennemføre valide landespecifikke analyser, da større båndvidder her ville udfordre RD-designet. Konsekvensen er, at analysen estimerer en gennemsnitlig effekt på tværs af lande. Eventuel geografisk heterogenitet behandles derfor i robusthedsanalysen gennem systematisk udelukkelse af regioner.

For at illustrere de substantielle effekter præsenteres resultaterne grafisk i en række RD-plots estimeret med lineære polynomier.

Resultater

For at finde støtte til rally-hypoteserne (H1-H3) skal invasionen være forbundet med en stigning i henholdsvis tillid til demokratiske institutioner, opfattelsen af demokratisk performance og tilslutningen til demokratiske principper. Omvendt vil legitimitetskrise-hypoteserne (H4-H6) finde støtte, hvis invasionen medfører et fald i disse dimensioner.

Figur 1: Koefficientplot over effekten af Ruslands invasion af Ukraine på demokratistøtte

Specifik demokratistøtte

Resultaterne viser et statistisk signifikant fald i institutionel tillid efter invasionen. Effekterne varierer mellem -0,63 og -0,95 skalapoint på en skala fra 0 til 10 på tværs af tillid til politiske partier, parlamentet og retssystemet. Dermed findes der støtte til H4 og ikke til H1.

Tilsvarende observeres et signifikant fald i alle mål for demokratisk performance, herunder tilfredshed med demokratiets funktion samt vurderinger af frie og fair valg, mediefrihed og lighed for loven. Effekterne varierer mellem -0,71 og -1,20 skalapoint. Dette giver støtte til H5 og ikke til H2.

Standardiseret i forhold til udfaldsvariablenes standardafvigelse inden for den anvendte båndvidde svarer effekterne til mellem 0,24 og 0,42 standardafvi-

gelser. Effekterne kan dermed karakteriseres som små til moderate i substantiel størrelse.

Samlet set indikerer resultaterne, at invasionen reducerede den specifikke demokratistøtte målt som både institutionel tillid og opfattelsen af demokratisk performance.

Diffus demokratistøtte

For den diffuse dimension findes der et mere differentieret mønster. Accepten af en stærk leder over loven falder signifikant med -1,27 skalapoint ($p < 0,001$). Dette indikerer en styrket afvisning af autoritære alternativer og giver dermed støtte til H3 på dette mål. Effekten er substantielt bemærkelsesværdig, idet gennemsnittet for accept af en stærk leder i forvejen er lavt (2,21 på 0-10-skalaen).

Derimod observeres ingen signifikante ændringer i vurderingen af vigtigheden af demokrati eller i vigtigheden af centrale demokratiske principper såsom frie og fair valg, mediefrihed og lighed for loven. Dermed findes der overordnet set ikke klar støtte til H3 og ingen støtte til H6.

Samlet set findes der således ikke generel støtte til rally-hypoteserne, men der observeres en styrket afvisning af autoritære alternativer samtidig med et fald i den specifikke støtte.

Tabel 4: Overblik over resultater

Mekanisme	Hypotese	Forventet retning	Støtte til hypotese	Afhængig variabel
Rally-effekter (systemmobilisering)	H1	↑	X	Tillid til demokratiske institutioner
	H2	↑	X	Demokratisk performance
	H3	↑	(x)	Tilslutning til demokratiprincipper
Legitimitetsfald (kapacitetsvurdering)	H4	↓	✓	Tillid til demokratiske institutioner
	H5	↓	✓	Demokratisk performance
	H6	↓	X	Tilslutning til demokratiprincipper

Resultaterne viser, at Ruslands invasion af Ukraine, inden for en båndvidde på fem dage, er forbundet med et fald i institutionel tillid og i opfattelsen af demokratisk performance. Den diffuse støtte til demokratiske principper forbliver derimod overordnet stabil med undtagelse af en øget afvisning af en stærk leder over loven.

For at forenkle fortolkningen af disse resultaters substantielle effekt illustreres effekterne i en række RD-plots i figur 2 (næste sider). Her kan springet i den demokratiske støtte ses ved tærskelværdien på tværs af de anvendte mål.

Robusthedsanalyse

For at undersøge resultaternes robusthed gennemføres en række supplerende analyser. Formålet er at vurdere, om effekterne af det øgede eksterne trusselsniveau afhænger af specifikke modelvalg eller afgrænsninger af datamaterialet. Robusthedsanalyserne omfatter alternative båndvidder, inddragelse af kontrolvariable, regionale udeladelser samt anvendelse af alternative kernel-funktioner.

Alternative båndvidder

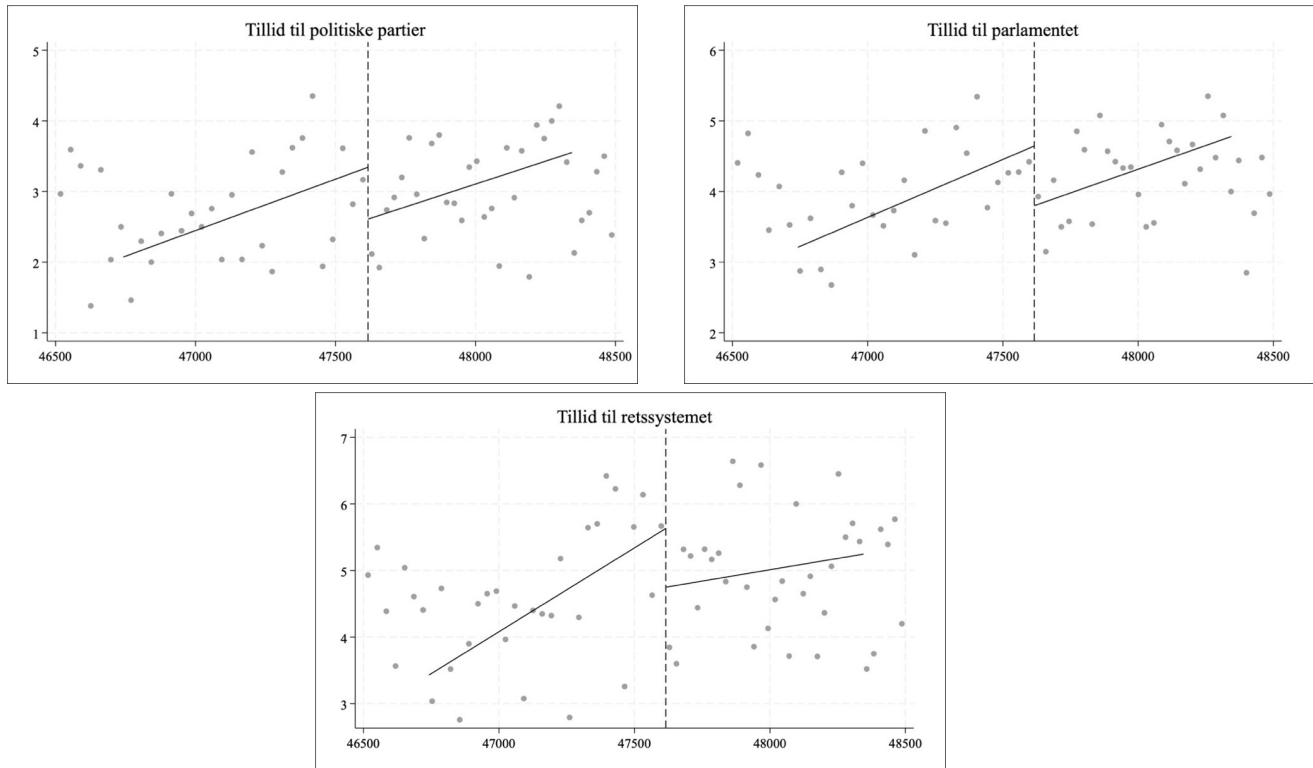
Først testes følsomheden over for valg af båndvidde. Resultaterne følger det samme overordnede mønster og forbliver statistisk signifikante på tværs af båndvidder fra 1 til 7 dage omkring tærsklen (Imbens og Lemieux, 2007). Dette indikerer, at fundene ikke er drevet af et snævert valg af observationsvindue.

Den datadrevne (MSE-optimale) båndvidde medfører derimod ingen signifikante estimater. Denne båndvidde inkluderer observationer langt fra tærsklen, hvilket øger risikoen for heterogenitet i potentielle udfald og dermed svækker identifikationsstrategien. Resultatet er derfor i overensstemmelse med forventningen om, at RD-estimater primært er valide i et snævert interval omkring cut-off.

Kontrolvariable

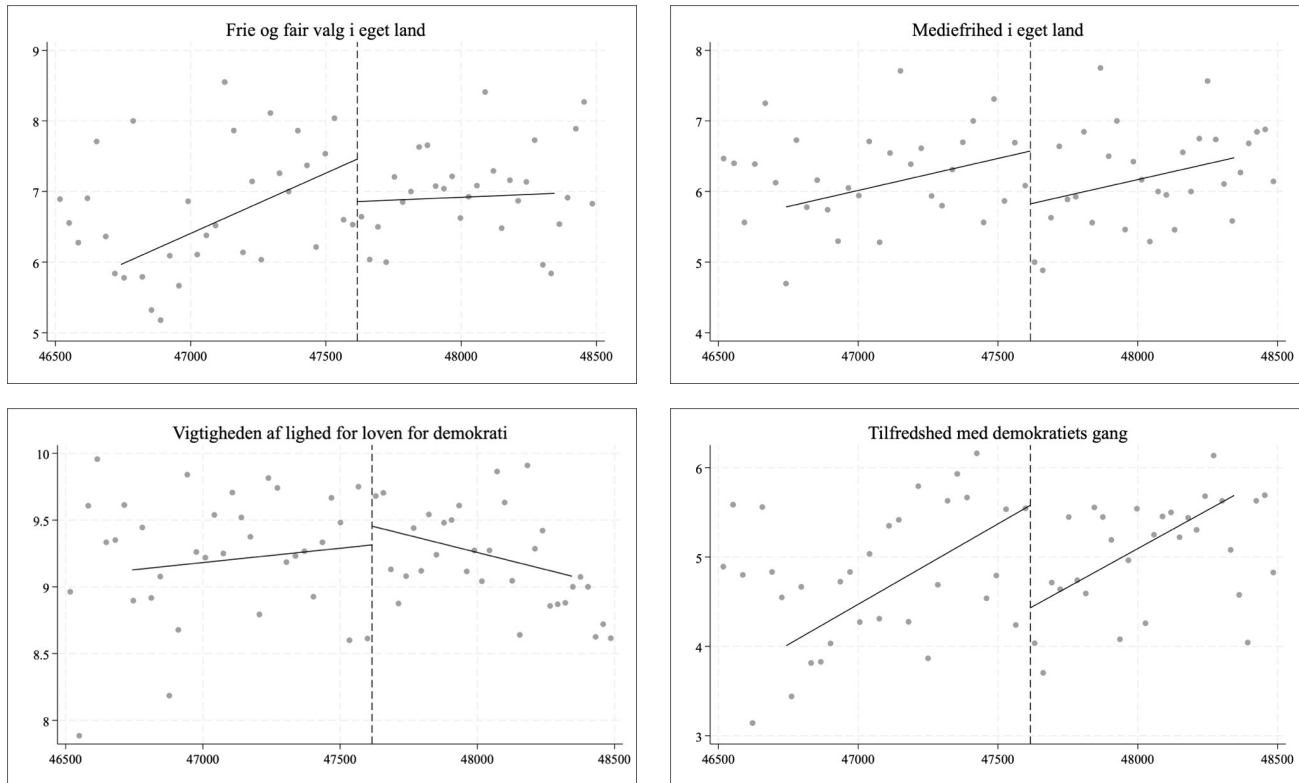
Selvom RD-designet i udgangspunktet ikke kræver kontrolvariable, estimeres modellerne også med de baggrundvariable, der indgår i balancetesten. Dette er særligt relevant, da antal uddannelsesår viste en mindre ubalance på visse båndvidder. Inddragelsen af kontrolvariable ændrer ikke de substantielle konklusioner. Estimererne følger samme retning og størrelsesorden, og i enkelte tilfælde øges den statistiske præcision svagt, hvilket er konsistent med forbedret modeltilpasning.

Figur 2: Institutionel tillid

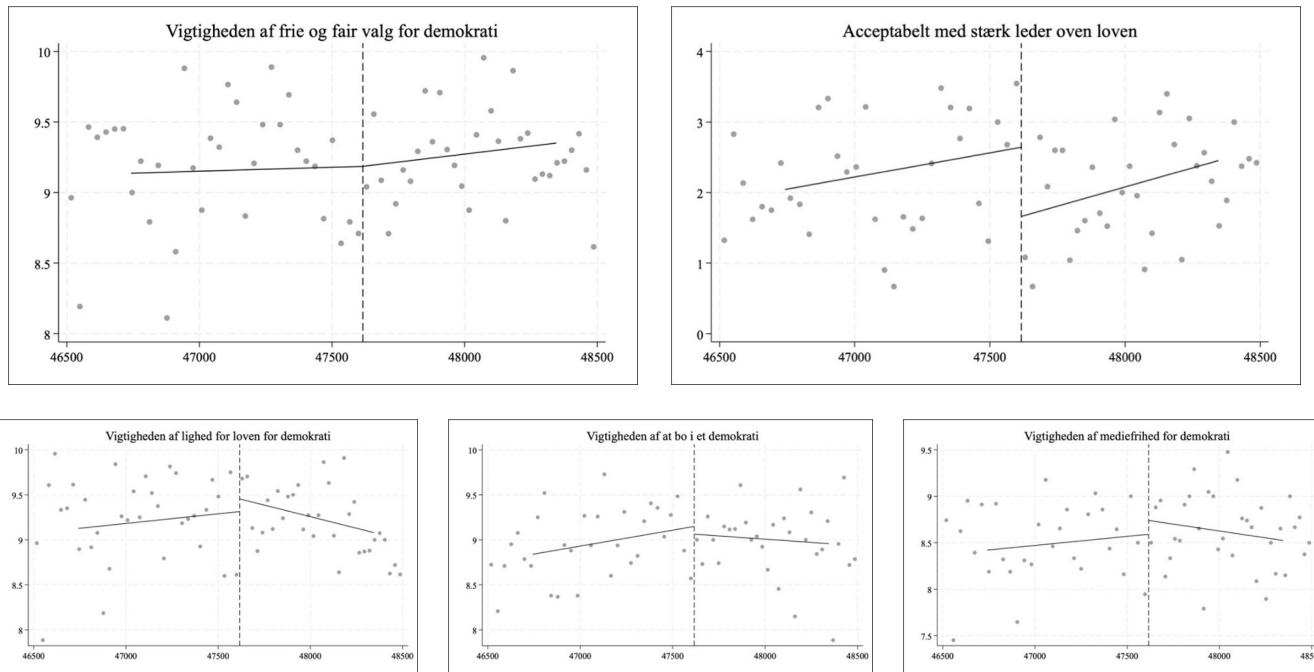
Note: Båndvidde på 5 dage på tværs af pooled respondenter. X-aksen indikerer respondentnumre tildelt efter svartidspunkt. Cut-off (stiplet linje på x-aksen) ved sidste respondent inden invasionen. Punkterne viser binned gennemsnit af udfaldsvariabelen på hver side af tærsklen. Hvert punkt repræsenterer gns. inden for et interval af den løbende variabel. Effektiv stikprøvestørrelse på 1.315 respondenter.

Figur 2 fortsat: Demokratisk performance

Note: Båndvidde på 5 dage på tværs af pooled respondenter. X-aksen indikerer respondentnumre tildelt efter svartidspunkt. Cut-off (stiplet linje på x-aksen) ved sidste respondent inden invasionen. Punkterne viser binned gennemsnit af udfaldsvariabelen på hver side af tærsklen. Hvert punkt repræsenterer gns. inden for et interval af den løbende variabel. Effektiv stikprøvestørrelse på 1.315 respondenter.

Figur 2 fortsat: Tilslutning til demokratiske principper

Note: Båndvidde på 5 dage på tværs af pooled responder. X-aksen indikerer respondentnumre tildelt efter svartidspunkt. Cut-off (stiplet linje på x-aksen) ved sidste respondent inden invasionen. Punkterne viser binned gennemsnit af udfaldsvariablen på hver side af tærsklen. Hvert punkt repræsenterer gns. inden for et interval af den løbende variabel. Effektiv stikprøvestørrelse på 1.315 responder.

Regionale udeladelser

For at undersøge om resultaterne drives af specifikke geografiske områder, estimeres modellerne med systematisk udeladelse af større regioner (Vesteuropa, Sydeuropa, Nordeuropa, Centraleuropa og Balkan). Overordnet forbliver resultaterne stabile. Effekternes negative retning ændres ikke, men den statistiske signifikans svækkes i enkelte tilfælde.

Konkret mister effekterne for opfattelsen af frie og fair valg samt mediefrihed i eget land statistisk signifikans ved udeladelse af visse regioner. I de fleste tilfælde er resultaterne fortsat borderline-signifikante, men ved udeladelse af Centraleuropa reduceres signifikansniveauet markant. Det er dog væsentligt, at effekternes størrelse og retning forbliver substantielt uændrede, også når Centraleuropa udelades.

De observerede ændringer i signifikans kan derfor primært afspejle reduceret stikprøvestørrelse og dermed større standardfejl snarere end systematiske geografiske forskelle i effekterne.

Det er ikke muligt med det anvendte data at udføre landespecifikke udregninger, da statistisk power er for lav. Det ville dog være yderst relevant, da geografi, jf. trusselsbalance-teori (Walt, 1987), kan forventes at spille en stor rolle i opfattelsen af en ekstern trussel. Lande tæt på konflikten (fx Polen) kunne forventes at opleve en større ekstern trussel end lande langt fra konflikten (fx Irland). Det er forsøgt imødekommet med udeladelse af regioner, hvilket ikke finder klare geografiske mønstre. Der opfordres til at undersøge geografis rolle mere systematisk, hvor data tillader det.

Alternative kernel-funktioner

Endelig estimeres modellerne med alternative kernel-funktioner for at teste følsomheden over for vægtningen af observationer omkring tærsklen (Skovron og Titunik, 2015). Resultaterne ændres kun marginalt, hvilket indikerer, at estimerne ikke er drevet af valget af kernel-specifikation.

Samlet vurdering

Samlet set viser robusthedsanalyserne, at resultaterne er stabile på tværs af alternative båndvidder, kontrolvariable, regionale udeladelser og modelvalg. Effekterne af Ruslands invasion på borgernes tillid til demokratiske institutioner og deres vurdering af demokratisk performance fremstår dermed konsistente og ikke afhængige af specifikke metodiske valg. En detaljeret oversigt over robusthedstestene findes i det supplerende materiale ([tabel S3-S4](#)).

Diskussion

Denne undersøgelse har analyseret, hvordan en pludselig ekstern trussel påvirker forskellige dimensioner af demokratistøtte. Resultaterne viser, at Ruslands invasion af Ukraine reducerede borgernes institutionelle tillid og deres vurdering af demokratisk performance, mens tilslutningen til demokratiske principper overordnet forblev stabil. Samtidig faldt accepten af en stærk leder over loven markant.

Resultaterne er dermed ikke konsistente med den klassiske forventning i rally-teorien, om at eksterne trusler mobiliserer borgere omkring eksisterende politiske autoriteter og institutioner (Mueller, 1973; Hutchison og Gibler, 2007; Baekgaard et al., 2020; Dinesen og Jæger, 2013). I stedet viser analysen et fald i den specifikke støtte. Dette mønster er konsistent med en legitimitetsfortolkning, hvor eksterne trusler aktiverer en skærpet evaluering af statens og institutionernes kapacitet til at varetage stabilitet frem for systemmobilisering.

Det er dog vigtigt at understrege, at studiet ikke tester de underliggende mekanismer direkte. Analysen identificerer ændringer i demokratistøtte omkring invasionens cut-off, men kan ikke afgøre, om disse ændringer skyldes ændrede kapacitetsvurderinger, øget usikkerhed eller andre psykologiske processer. Fortolkningen må derfor forstås som teoretisk informeret snarere end som en direkte test af mekanismeniveauet.

Samtidig viser analysen, at den kritiske evaluering af institutionernes performance ikke forplanter sig til den diffuse dimension af demokratistøtte. Vigtigheden af demokrati og centrale demokratiske principper påvirkes ikke signifikant. Dette understøtter den teoretiske skelnen mellem specifik og diffus støtte: Borgerne kan blive mindre tilfredse med demokratiets konkrete funktion uden at ændre deres grundlæggende normative tilslutning.

Det mest bemærkelsesværdige og paradoksale fund vedrører accepten af en stærk leder over loven, som falder signifikant efter invasionen. Dette skaber en asymmetri: Den specifikke støtte svækkes, mens afvisningen af et autoritært alternativ styrkes.

En mulig fortolkning er, at når eksterne trusler udgår fra et tydeligt autokratisk regime, aktiveres en normativ kontrastmekanisme. Konfrontationen med et konkret autoritært styre kan tydeliggøre forskellen mellem demokratiske og autokratiske styreformer og dermed styrke afvisningen af sidstnævnte.

Samtidig må denne fortolkning nuanceres. Spørgsmålet om "en stærk leder over loven" kan i den konkrete kontekst have været tæt forbundet med Vladimir Putins ledelsesstil og den russiske styreform (se Wilson, 2021). Faldet i accept kan derfor afspejle afstandtagen fra én konkret autoritær leder snarere end en generel styrkelse af demokratisk overbevisning. Tidligere forskning viser des-

uden, at enkeltstående survey-spørgsmål om “stærke ledere” ikke nødvendigvis indfanger bred støtte til autoritært styre i praksis (Snagovsky og Werner, 2024).

Fremtidige studier kunne derfor med fordel supplere med alternative mål for autoritær accept, såsom støtte til militærstyre, teknokratisk styre eller eksplicit villighed til at suspendere demokratiske rettigheder i krisesituationer (se Foa og Mounk, 2016). Sådanne mål ville gøre det mere muligt at vurdere, om eksterne trusler reelt styrker den normative tilslutning til demokratiske principper, eller om effekten primært afhænger af den specifikke kontekst.

Derudover kan det være relevant at skelne mellem eksterne trusler, der udspringer fra regimer uden for den eksisterende alliance, og trusler eller spændinger, der opstår internt i en alliance. Ruslands invasion af Ukraine repræsenterer en ekstern trussel fra et autoritært regime uden for den vestlige alliance. Nyere spændinger mellem allierede lande, såsom amerikanske udmeldinger om Grønland, illustrerer imidlertid, at trusler også kan opfattes som opstået “inden for” en eksisterende alliance. Det er plausibelt, at sådanne trusler aktiverer andre mekanismer og dermed påvirker demokratistøtte på en anderledes måde. Fremtidig forskning bør derfor undersøge, om effekterne af eksterne trusler varierer afhængigt af, om truslen kommer fra en ”ekstern” modstander eller fra en ”intern” aktør i den eksisterende alliance.

Samlet set bidrager studiet til litteraturen om demokratistøtte ved at vise i et naturligt eksperiment, at eksterne trusler kan have differentierede effekter på støtteformerne. I den undersøgte case fører den sikkerhedspolitiske krise til et fald i institutionel tillid og performancevurdering, men ikke til svækkelse af den normative opbakning til demokrati og dets principper. Studiet understreger således, at demokratistøtte ikke bevæger sig som ét samlet mål i mødet med eksterne chok. Specifik og diffus støtte kan reagere forskelligt, og analyser af eksterne truslers betydning for demokratistøtte bør derfor skelne tydeligt mellem disse dimensioner.

Eksterne trusler synes dermed primært at påvirke, hvordan borgere vurderer systemets funktion, snarere end hvorvidt de ønsker at erstatte det. Dette er et beroligende fund i geopolitisk ustabile tider. Demokrati er stadig vigtigt for den europæiske borger.

Supplerende materiale

[Det supplerende materiale findes her](#) samt via links i teksten.

Noter

1. Covid-19 varianten Omikron førte til store stigninger i antal smittede i vinteren 2022. Antallet af smittede var stabilt i det undersøgte tidsrum, hvorfor en poten-

- tiel effekt af covid-19-smitte på demokratistøtte ikke burde variere omkring 24. februar modsat Ruslands invasion (Our World in Data: Coronavirus (Covid-19) cases: <https://ourworldindata.org/covid-cases>).
- Resultaterne bliver ikke påvirket substantielt heraf.
 - RD-estimer på tværs af flere båndvidder samt den datadrevne kan findes i [det supplerende materiale](#).

Litteratur

- Anderson, Christopher J. og Christine A. Guillory (1997). [Political institutions and satisfaction with democracy: a cross-national analysis of consensus and majoritarian systems](#). *American Political Science Review* 91 (1): 66-81.
- Armington, Klaus og Kai Guthmann (2014). [Democracy in crisis? The declining support for national democracy in European countries, 2007–2011](#). *European Journal of Political Research* 53 (3): 423-442.
- Baekgaard, Martin, Julian Christensen, Jonas Krogh Madsen og Kim Sass Mikkelsen (2020). [Rallying around the flag in times of COVID-19: Societal lockdown and trust in democratic institutions](#). *Journal of Behavioral Public Administration* 3 (2).
- Burcharth, Mathias (2022). [Vladimir Putin erklærer krig mod Ukraine og beordrer luftangreb mod militærbaser](#). *Information*, 24. februar.
- Chowdhury, Aditi Sangal, Meg Wagner, Melissa Macaya, Jessie Yeung, Brad Lendon, Rob Picheta og Jeevan Ravindran (2022). [Ukraine-Russia crisis news](#). *CNN*, February 22 (27. december 2024).
- Claassen, Christopher (2020). [Does public support help democracy survive?](#) *American Journal of Political Science* 64 (1): 118-134.
- Claassen, Christopher og Pedro C. Magalhães (2021). [Effective government and evaluations of democracy](#). *Comparative Political Studies* 55 (5): 869-894.
- Dalton, Russell J. (2004). *Democratic Challenges, Democratic Choices: The Erosion of Political Support in Advanced Industrial Democracies*. Oxford University Press.
- Davis, Darren W. og Brian D. Silver (2004). [Civil liberties vs. security: public opinion in the context of the terrorist attacks on America](#). *American Journal of Political Science* 48 (1): 28-46.
- Dinesen, Peter T. og Mads M. Jæger (2013). [The effect of terror on institutional trust: new evidence from the 3/11 Madrid terrorist attack](#). *Political Psychology* 34 (6): 917-926.
- Easton, David (1975). [A reassessment of the concept of political support](#). *British Journal of Political Science* 5: 435-457.
- Edwards, George C. og Tami Swenson (1997). [Who rallies? The anatomy of a rally event](#). *Journal of Politics* 59 (1): 200-212.

- European Social Survey European Research Infrastructure (ESS ERIC) (2023). ESS10 – integrated file, edition 3.2 [Data set]. Sikt – Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research.
- Fitzgerald, Madeline og Elliot Davis Jr. (2024). [Russia invades Ukraine: a timeline of the crisis](#). *USNews* (27. december 2024).
- Foa, Roberto Stefan og Yascha Mounk (2016). [The danger of deconsolidation: the democratic disconnect](#). *Journal of Democracy* 27 (3): 5-17.
- Frederiksen, Kristian og Lasse Laustsen (2025). [Interstate conflict increases the appeal of undemocratic candidates](#). *British Journal of Political Science* 55: e138.
- Freedom House (2024). Global freedom status. <https://freedomhouse.org/explore-the-map?type=fiw&year=2024> (27. december 2024).
- Hatab, Shima (2020). [Threat perception and democratic support in post-Arab Spring Egypt](#). *Comparative Politics* 53 (1): 69-98.
- Hetherington, Marc og Elizabeth Suhay (2011) [Authoritarianism, threat, and Americans' support for the war on terror](#). *American Journal of Political Science* 55 (3): 546-560.
- Holliday, Derek E., Justin Grimmer, Yphtach Lelkes og Sean J. Westwood (2025). [Who are the election skeptics? Evidence from the 2022 midterm elections](#). *Election Law Journal* 24 (1): 1-17.
- Hutchison, Marc L. (2011). [Territorial threat and the decline of political trust in Africa: a multilevel analysis](#). *Polity* 43 (4): 432-461.
- Hutchison, Marc L. og Douglas M. Gibling (2007). [Political tolerance and territorial threat: a cross-national study](#). *The Journal of Politics* 69 (1): 128-142.
- Imbens, Guido og Thomas Lemieux (2007). [Regression discontinuity designs: a guide to practice](#). *Working Paper 13039*. National Bureau of Economic Research.
- Kaftan, Lea (2024). [Lip service to liberal democracy in Western Europe?](#) *European Political Science Review* 16 (4): 521-538.
- Karreth, Johannes, Jaroslav Tir og Douglas M. Gibling (2022). [Latent territorial threat and democratic regime reversals](#). *Journal of Peace Research* 59 (2): 197-212.
- Kriner, Douglas L. (2006). [Examining variance in presidential approval: the case of FDR in World War II](#). *Public Opinion Quarterly* 70 (1): 23-47.
- Laustsen, Lasse og Michael Bang Petersen (2017). [Perceived conflict and leader dominance: individual and contextual factors behind preferences for dominant leaders](#). *Political Psychology* 38 (6): 1083-1101.
- Laustsen, Lasse og Michael Bang Petersen (2020). [Online tallies and the context of politics: how online tallies make dominant candidates appear competent in contexts of conflict](#). *American Journal of Political Science* 62 (2): 240-255.
- Lee, Jong R. (1977). [Rallying around the flag: foreign policy events and presidential popularity](#). *Presidential Studies Quarterly* 7 (4): 252-256.

- Linde, Jonas og Joakim Ekman (2003). Satisfaction with democracy: A note on a frequently used indicator in comparative politics. *European Journal of Political Research* 42 (3): 391-408.
- Lipset, Seymour Martin (1959). Some social requisites of democracy: economic development and political legitimacy. *The American Political Science Review* 53 (1): 69-105.
- Magalhães, Pedro C. og Laurits Florang Aarslew (2025). Survey measures of democratic attitudes and social desirability bias. *Political Science Research and Methods*.
- Mazzuca, Sebastián L. (2010). Access to power versus exercise of power reconceptualizing the quality of democracy in Latin America. *Studies in Comparative International Development* 45 (3): 334-357.
- Merolla, Jennifer L. og Elizabeth J. Zechmeister (2009). *Democracy at Risk: How Terrorist Threats Affect the Public*. University of Chicago Press.
- Miller, Benjamin (2007). *States, Nations, and the Great Powers: The Sources of Regional War and Peace*. Cambridge University Press.
- Mondak, Jeffery J. og Jon Hurwitz (2012). Examining the terror exception: terrorism and commitments to civil liberties. *Public Opinion Quarterly* 76 (2): 193-213.
- Mudde, Cas og Cristóbal Rovira Kaltwasser (2017). *The populist leader*, kapitel 4 i *Populism: A Very Short Introduction*. Oxford Academic.
- Mueller, John E. (1973). *War, Presidents, and Public Opinion*. John Wiley & Sons.
- Muñoz, Jordi, Albert Falcó-Gimeno og Enrique Hernández (2020). Unexpected event during survey design: promise and pitfalls for causal inference. *Political Analysis* 28 (2): 186-206.
- Norris, Pippa (2011). Comparing political support around the world, kapitel 5 i *Democratic Deficit: Critical Citizens Revisited*. Cambridge University Press.
- Olsen, Asmus Leth (2014). Tærskelvariable og tærskelværdier: en introduktion til regressionsdiskontinuitetsdesignet. *Politica* 46 (1): 42-59.
- Our World in Data (2024). <https://ourworldindata.org/> (27. december 2024).
- Pszczel, Robert (2022). The consequences of Russia's invasion of Ukraine for international security – NATO and beyond. *Nato Review*.
- Putnam, Robert (2002). Bowling together. *The American Prospect* 13 (3): 20.
- Schnaudt, Christian (2018). *Political Confidence and Democracy in Europe: Antecedents and Consequences of Citizens' Confidence in Representative and Regulatory Institutions and Authorities*. Springer International Publishing AG.
- Schneider, Irena (2017). Can we trust measures of political trust? Assessing measurement equivalence in diverse regime types. *Social Indicators Research* 133 (3): 963-984.
- Skovron, Christopher og Rocío Titiunik (2015). A practical guide to regression discontinuity designs in political science.

- Snagovsky, Feodor og Annika Werner (2024). [Using survey experiments for construct validation: “strong leader” questions and support for authoritarian leadership](#). *Journal of Elections, Public Opinion and Parties* 35 (4): 893-913.
- Tilly, Charles (1990). *Coercion, Capital, and European States AD 990-1990*. Basil Blackwell.
- Troianovsky, Anton (2024). [Unpredictable strongman? Two years into war, Putin embraces the image](#). *New York Times*, 23. februar.
- Valgarðsson Viktor, Will Jennings, Gerry Stoker et al. (2025). [A crisis of political trust? Global trends in institutional trust from 1958 to 2019](#). *British Journal of Political Science* 55: e15.
- Valgarðsson, Viktor O. og Daniel Devine (2021). [What satisfaction with democracy? A global analysis of “satisfaction with democracy” measures](#). *Political Research Quarterly* 75 (3): 576-590.
- Walt, Stephen M. (1987) *The origins of alliances*. 1st ed. [Online]. Ithaca: Cornell University Press.
- Weber, Max (1994). *Weber: Political Writings*. Peter Lassman (red.), Ronald Speirs (oversæt.). Cambridge University Press.
- Weßels, Bernhard (2015). [Political culture, political satisfaction and the rollback of democracy](#). *Global Policy* 6 (S1): 93-105.
- Willer, Robb (2004). [The effects of government-issued terror warnings on presidential approval ratings](#). *Current Research in Social Psychology* 10: 1-12.
- Wilson, Kenneth (2021). [Is Vladimir Putin a strong leader?](#) *Post-Soviet Affairs* 37 (1): 80-97.
- Zmerli, Sonja og Tom W.G. van der Meer (red.) (2017). *Handbook on Political Trust*. Edward Elgar Publishing.

Om forfatteren

Emil Barlow, kandidatstuderende, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. Hans forskningsinteresser omfatter borgeres forståelser af og støtte til demokrati, herunder betydningen af eksterne trusler samt økonomisk og klimamæssig ulighed. E-mail: 202104829@post.au.dk